

ALLAH DOSTLARI*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî muhammedin ve âlihî, ve sahibihî, ve men tebiahû bi - ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân; feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ تَعَالَى حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِي...

(Kâle'llahu tebâreke ve Teâlâ: Hakkat mahabbetî li'l- mütehâbbîne fîyye...)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek ehâdîs-i şerîfesinden bir miktarını, üstadımızın üstadı Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin cem eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumağa yine devam edeceğiz.

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Hadis-i şeriflerin izahına geçmeden önce, ev-velen ve hâssaten Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra sair enbiyâ ve evliyâullahın ruhları için, as-hâb-ı kirâmın ve sâdât ve meşâyih-i izâmımızın cümlesinin ruhları için, bu eserin müellifinin ve eserin içindeki ehâdîs-i şerîfenin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan râvîlerin ve ulemanın ruhları için, uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise cem olmuş olan, gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için; ve hayatta olanların da saadet ve selâmet-i dâreyne ermeleri için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim, öyle başlayalım!

.....

a. Allah'ın Sevdığı Kimseler

Geçen hafta okumuş olduğumuz bir hadis-i şerifi, bir kere daha tekrar etmek istiyorum. Çünkü bugün bazı arkadaşlarıma sordum:

“—O hadis-i şerif hatırlınızda mı, tekrar edebilir misiniz?” dedim.

“—Tekrar edemeyeceğiz.” dediler, ifade edemediler.

Ben de bu hadis-i şerifi hepimizin bilmesi ve buna göre hareket etmesine itinâ göstermesi gerektiği kanaatindeyim. Onun için, müsaade ederseniz bir kere daha o hadis-i şerifi okuyup, kısaca geçeceğim:¹

قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ تَعَالَى حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ
وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَوَاصِلِينَ فِيَّ وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي
لِلْمُتَنَاصِحِينَ فِيَّ وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ
وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ الْمُتَحَابُّونَ فِيَّ عَلَى
مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ يُغِيبُهُمْ بِمَكَانِهِمُ النَّبِيُّونَ
وَالصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ يُغِيبُهُمْ
بِمَكَانِهِمُ النَّبِيُّونَ وَالصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ

(ط. حم. حب. طب. ك. ض. عن عبادة)

RE. 328/5 (*Kâle'llâhu tebâreke ve teâlâ*)
“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki:

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22117, 22133; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.338, no:577; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.187, no:7316; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:572; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:154; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V II, s.45, no:34100; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.416, no:2697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.233, no:20857; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.131; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.II, s.991, no:1108; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.II, s.265, no:2225; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV III, s.426; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24671; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.59, no:14972.

(Hakkat mahabbetî li'l-mütehâbbîne fiyye)
“Benim sevgim ve muhabbetim, benim için birbirleriyle muhabbetleşen müslümanlara vâcib oldu, gerekli oldu, şart oldu.”

(Ve hakkat mahabbetî li'l-mütevâsılîne fiyye)
“Benim sevgim ve muhabbetim, benim için birbirlerine gidip gelen, birbirlerine alâkalarını devam ettiren, sürdüren kimselere gerekli ve vâcib oldu, şart oldu.”

(Ve hakkat mahabbetî li'l-mütenâsîhîne fiyye)
“Benim sevgim ve muhabbetim, birbirlerine karşı samimiyetle, açık kalplilikle muamele eden, her hususta gayet samimi davranan müslümanlar üzerine şart oldu, gerekli oldu.”

(Ve hakkat mahabbetî li'l-mütezâvirîne fiyye)
“Benim sevgi ve muhabbetim, yine birbirlerini benim uğrumda, benim için, benim rızam uğrunda ziyaret eden kimselerin üzerine şart ve vacib oldu.”

(Ve hakkat mahabbetî li'l-mütebâzilîne fiyye) “Benim sevgim, muhabbetim, birbirlerine benim uğrumda, benim rızam için, benim izzim, celâlim için bezl ü ihsânda bulunanlar üzerinde şart

ve gerekli ve vâcib oldu.”

(El-mütehâbbîne fiyye alâ menâbirin min nûrin)
“Benim uğrumda birbirlerine böyle muamele eden, birbirleriyle böyle muhabbetleşen müslümanlar, kıyamet gününde nurdan minberler üzerindedirler. *(Yuğbitühüm bi-mekânihim, ennebiyyûne ve's- siddîkûne ve'ş-şühedâ')*

Onların o menzilesine, o makamına, o itibarına peygamberler, siddîkler, şehidler gıpta ederler.”

Peygamberlerin, şehidlerin ve sıddîkların gıpta ettiği bir insan olmak istiyorsak, bu hadis-i şerifi kelime kelime iyi hatırımızda tutacağız.

1. Birbirimizle muhabbetleşmek.
2. Birbirimizle alâkaları sürdürmek, dargınlığı bir tarafa koymak, ziyaretlerde kusur etmemek; birbirlerimizle ilgiyi kesmemek, devam ettirmek.
3. Birbirlerimize karşı samimi davranışlarda bulunmak; açık kalplilikle, gayet candan davranmak.
4. Birbirimizi Allah rızası için ziyaret etmek. Arada birbirimize ziyarete bir zaman ayıracağız, inşaallah!

“—Konya’da bir arkadaşım var. Başka hiç bir işim yok ama, sırf onu ziyarete gideceğim!” diyeceğiz meselâ.

O da öbür tarafa böyle.

Birbirimize Allah rızası için malımızı bezl edeceğiz.

“—El-hamdü lillâh benim malım var. Dosta hoş olsun!” diyeceğiz; ziyafet çekeceğiz, hediye vereceğiz, birbirimize... Yâni, o bize yapacak, biz ona yapacağız.

Bunların hepsi aramızdaki muhabbetin gereği olduğu için, “Böyle birbirlerini Allah için seven kimseler, kıyamet gününde nurdan minberlerin üstünde olacak. Onların o menzilesine, o rütbe-lerine, o makamlarına peygamberler, sıddîklar ve şehidler gıpta edecekler.” deniliyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri birbiriyle böyle samimiyet kuran, birbirleriyle böyle içten, has, hâlis ahiret kardeşi, arkadaşı olan kimseler eylesin cümlemizi...

b. Allah'ın Dostları

Şimdi sırada olan hadis-i şerife geliyoruz. Buyuruyor ki Allah- u Teâlâ Hazretleri:²

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ثَلَاثٌ مَنْ حَافِظٌ عَلَيْهِنَّ كَانَ وَلِيًّا
حَقًّا وَمَنْ ضَيَّعَهُنَّ فَهُوَ عَدُوٌّ حَقًّا الصَّلَاةُ وَالصَّوْمُ
وَالْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ

(هـب. عن الحسن مرسل؛ طس. وابن النجار عن أنس)

RE. 329/4 (*Kàle'llàhu teâlâ: Selâsün men hàfaza aleyhinne kâne veliyyî hakkan, ve men dayyaahünne fehüve aduvvî hakkan: Es-salâtü, ve's-savmü, ve'l-guslü mine'l-cenâbeh.*)

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.8, no:8961; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.331; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V III, s.243, no:1549; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.531, no:5971; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.19, no:2749; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten. Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.253; Ka'b RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.22, no:1616; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1279, no:43336; Münâvî, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.47, no:99; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.58, no:14968.

“—Üç şey vardır ki, kim bunlara devam etmişse, bunları elden koymamışsa, bunları yapa gelmişse; bu kimseler benim hakikaten dostlarımdır. Kim ki bu üç şeyi elden kaçırmışsa, yapamamışsa; onlar da benim hakikaten düşmanımdır. Birisi namaz, birisi oruç, birisi de cünüplükten yıkanmak.”

Bu da geçen hafta geçmişti. Fakat bu da çok mühim: Namaz, oruç ve gusül...

Bir başka hadis-i şerif de burada kaydedilmiş ki:³

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ افْتَرَضْتُ عَلَى أُمَّتِكَ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَعَهَدْتُ عِنْدِي عَهْدًا أَنَّهُ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهِنَّ لَوْقَتِهِنَّ أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهِنَّ فَلْ عَهْدَ لَهُ عِنْدِي

LU. 3/526 (*Kâle'llâhu tebâreke ve teâlâ*) Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*İftaradtü alâ ümmetike hamse salevâtin*) “Ben ümmetine beş vakit namazı farz kıldım. (*Ve ahidtü indî ahden*) Onlarla böylece bir ahid yaptım. (*Ennehû men hâfaza aleyhinne li-vaktihinne edhaltühü'l-cennete*) Kim bu beş vakit namaza müdavim olursa, onları vakti içinde kılsa, onu cennete sokmayı kendime ahdettim.”

³ [Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.170, no:430; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.450, no:1403; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V II, s.46, no:6807; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.IV , s.102, no:952; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XV II, s.312; Ebû Katâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V II, s.435, no:18872; Münâvî, *Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.22, no:30; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV , s.53, no:14956; Gümüshânevî, *Levâmiu'l-Ukul*, c.III, s.526.

Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri, namaz kılan, namaz kılmağa müdavim olan, namazlarını kaçırmayan, vaktinde kılanları cennete sokmak hususunda kendisi ahd koymuş ortaya.

(Ve men lem yuhâfiz aleyhinne) “Kim bu namazlara devam etmezse, vaktinde kılmazsa; *(felâ ahde lehû indî)* onun benim yanımda bir ahdi yoktur, bir anlaşması yoktur.”

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize bu namazın tadını, lezzetini tattırsın...

Duyarız hep; “Namaz mü’minin mi’racıdır.” diye, söylenir. Allahu ekber dediğimiz zaman, onun huzuruna girdiğimizi biliyoruz da, gevşek davranıyoruz. Yâni bu neye benzer? Bir hükümdar bizi çağırılmış, muhteşem sarayına gitmişiz, muazzam salonunun içine girmişiz, tahtta, karşımızda oturuyor. Bize bakıyor... Biz kapıdan girdik, bize bakıyor.

Biz de, girdikten sonra iki tarafa bakınarak:

“—Allah Allah ne güzel saraymış, ne güzel salonmuş... Perdeleri de acaba hangi kumaştan? Şu pencerenin nakışlarına bak, tavanın yıldızlarına bak!” filan diye onlarla meşgul olursak, ne olur?

O zaman hükümdar der ki:

“—Bu adam deli midir, mecnun mudur, neyin nesidir? Ben bunu huzuruma çağırdım, nezdime geldi. Fakat benimle meşgul olacağına, etrafın nakışıyla, perdesiyle, rengiyle, yıldızıyla meşgul oluyor.” der ve iltifatını keser, huzurundan çıkartır.

İşte namazı da Yahyâ AS buna benzetmiş. İnsan, “Allahu ekber!” dediği zaman, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin öyle huzuruna girmiş oluyor. O huzura girdikten sonra, o huzura lâıyk olmayan işleri yaparsa; etrafına bakınırsa, gönlünü dağıtırsa, aklını başka şeylerle meşgul ederse, işini gücünü düşünürse... O zaman, sanki böyle salona girip de başka şeyle meşgul olan kimse gibi olur. Allah-u Teâlâ Hazretleri bize, namazı şuurla eda etmek nimetini ihsân eylesin...

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne en güzel yaklaşma yollarından birisi, farzlarını böyle güzelce ifa etmektir. Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle farzlarını ifade eden kullarını büyük derecelere erdirir. Yeter ki şuurla, güzellikle yapılsın.

Geçen haftadan bu iki hadis-i şerifi söyledikten sonra, diğer hadis-i şerif:

c. Gizli ve Aşikâre Zikrin Karşılığı

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:⁴

قَالَ اللهُ تَعَالَى عَبْدِي إِذَا ذَكَرْتَنِي خَالِيًا ذَكَرْتُكَ
خَالِيًا وَإِنْ ذَكَرْتَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُكَ فِي مَلَأٍ خَيْرٍ
مِنْهُمْ وَأَكْبَرَ

(هـ.ب. عن ابن عباس)

⁴ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.406, no:551; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.197, no:5138; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.X, s.79, no:16776; *Kenzü’l-Ummâl*, c.I, s.628, no:1797; Münâvî, *Ehâdîsü’l-Kudsiyye*, c.I, s.51, no:111; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XV, s.14976.

RE. 329/6 (*Kàle'llàhu Teâlâ: Abdî izâ zekertenî hâliyen, zekertüke hâliyen; ve in zekertenî fî melein, zekertüke fî melein hayrin minhüm.*)

İbn-i Abbas RA Hazretleri'nden rivâyet edildiğine göre, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz bildirmiş ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri şöyle buyuruyor:

(*Abdî*) Yâni (*yâ abdî*) demek bu. (*Abdî*) “Ey kulum!” diye seslenir Allah-u Teâlâ Hazretleri. (*İzâ zekertenî hâliyen*) “Sen beni hiç kimsenin olmadığı bir yerde zikredersen...” veyahut bu şu mânâyâ da gelir: “Gönlünden her türlü başka alakayı, düşünceyi çıkartmışsın, gönlünü boşaltmışsın, sadece aklını, gönlünü bana tahsis etmişsin, başka şey yok... Gayrı, masivallah yok. O tarzda beni zikredersen yâni, (*zekertüke hâliyen*) ben de seni yalnızca zikrederim. Yâni, kendim senin zikrine muttali olurum, o zikirden hoşnut olurum, râzı olurum ve ona göre kendim sana ecirleri hazırlarım.

(*Ve in zekertenî fî melein*) Eğer sen beni bir topluluğa karşı zikredersen, (*zekertüke fî melein hayrin minhüm ve ekber*) ben de seni o zikrettiğin topluluktan daha hayırlı, daha büyük bir topluluğa zikrederim.”

Şimdi buradan anlaşılıyor ki: Kul, Allah-u Teâlâ Hazretleri 'ni topluluğa karşı da zikredebilir. Yalnızken zikretmek; insanın Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni düşünmesi, Allah demesi... Topluluğa karşı zikir de, insanları Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne davet etmesi, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni tanıtmaması; onlara Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni

sevdirecek sözler söylemesi... Böyle olursa, bende o kulumu, o topluluktan daha hayırlı toplulukların karşısında zikrederim. Yâni, mukarreb meleklerin yanında zikrederim.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, kul Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikrettiği zaman, muhakkak ve muhakkak Allah-u Teâlâ Hazretleri ona teveccüh ediyor. Yalnız başına zikretmişse, onun karşılığını ona göre veriyor; topluluğa karşı zikretmişse, onun karşılığını o topluluğun şeyine göre çok daha üstün olan yerle rde zikrediyor. Böylece ey meleklerim işte bak bu kulum insanların içinde beni zikrediyor, anıyor diye meleklerine mubâhat ediyor. Melekût aleminde insanın nâmı, şânı yayılıyor.

Bir kimse yalnız başına Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni ansa, gözleri yaşarsa... Bu kimse Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kıyamet gününde, mahşer yerinde, insanların sıkıntıya düştüğü anda nurdan minberlerin üstünde, Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirdiği kimseler zümresinden olacak.

Yedi kişiyi, yedi zümreyi Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Rasûlü hadis-i şerifte bildiriyor ki: Bu yedi kişiyi Allah-u Teâlâ Hazretleri Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirecek. Herkes sıkıntı çekerken, onlara müstesna bir ikram olacak. O zümrelerden bir tanesi de:⁵

---

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.V III, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

(خ. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün zekera'llàhe hâliyen, fefâdat aynâ-hu*) “Bir adamdır ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni tenhada, yalnız başına zikrediyor; gözleri yaşla doluyor.”

İşte o kimseye, Allah-u Teâlâ Hazretleri mahşerde o mahşerin sıkıntısını bile çektirmeyecek. O yedi zümreyle beraber Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelendirecek.

d. Mü'min Kulun Kıymeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:⁶

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى عَبْدِي الْمُؤْمِنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ بَعْضِ
مَلَائِكَتِي

(طس. عن أبي هريرة)

RE. 329/7 (*Kàle'llahu teâlâ: Abdiye'l-mü'minü ehabbü ileyye min ba'di melâiketî.*)

Allàhu Teâlâ Hazretleri buyurduki: “Benim mü'min kulum, benim indimde bazı meleklerimden bile daha sevimli, daha üstündür.”

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V I, s.367, no:6634; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.255, no:267; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.251, no:711; *Münâvî*, *Ehâdisü'l-Kudsiyye*, c.I, s.52, no:113.

Mü'min kul Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin indinde bazı Hadis-i şerifin tamamı: “Yedi sınıf insan vardır ki, Allah-u Teâlâ onları hiç bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş'ın gölgesinde gölgelendirir: Adaletli yönetici; Allah'a ibadetle büyüyen genç; kalbi mescidlere bağlı kimse; Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip bu sevgi ile ayrılan iki kimse; mevki sahibi olan güzel bir kadın tarafından birlikte olmaya çağırıldığı halde, ‘Ben Allah'tan korkarım!’ cevabı ile karşılık veren kimse; sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse; تنها yerde Allah'ı zikrederek gözyaşı döken kimse.” meleklerinden daha üstündür. Meleklerin bazısı dedi. Tabii bazı melekler, büyük melekler var: Cebrâil, İsrâfil, Azrâil, Mikâil... Mukarreb melekler var, Arş-ı A'lâ'nın çevresinde melekler var... “Bazı meleklerimden bile daha üstün.” diye böyle ifade eyledi.

e. İki Emniyet ve İki Korku

Diğer hadis-i şerif:⁷

---

⁷ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V I, s.98; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV , s.339, no:3495; Şeddad ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.269, no:5878; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.76, no:15017.

قَالَ اللهُ تَعَالَى وَعِزَّتِي وَ جَلَلِي لَا أَجْمَعُ لِعَبْدِي
أَمْنَيْنِ وَلَا خَوْفَيْنِ إِنَّهُ هُوَ أَمِنَنِي فِي الدُّنْيَا أَخَفْتُهُ
يَوْمَ أَجْمَعُ عِبَادِي وَإِنَّهُ هُوَ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمَّنْتُهُ
يَوْمَ أَجْمَعُ عِبَادِي

(حل. عن شداد بن أوس)

RE. 329/8 (Kàle'llàhu teàlâ: Ve izzetî ve celâlî, lâ ecmau li-a bdî emneyni ve lâ havfeyn: İn hüve eminenî fi'd-dünyâ ehaftühû yevme ecmau ibâdî, ve in hàfenî fi'd-dünyâ emintühû yevme ecmau ibâdî.) Şeddâd ibn-i Evs'ten rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki: (Ve izzetî ve celâlî) Benim izzetime ve celâlime and olsun ki, yemin ederim ki, izzetim celâlim hakkı için, (lâ ecmau li-abdî emneyni ve lâ havfeyni) bir kulumun üzerinde iki emniyeti ve iki korkuyu bir arada cem etmem.”

Bu ne demek yâni? İki emniyet ve iki korku... İkisi bir arada olmaz. Bunun izahını hadis-i şerifin devamında PeygamberEfendimiz açıklıyor:

(İn hüve eminenî fi'd-dünyâ) “Eğer o kulum dünyada benden korkmadıysa, çok rahat gezdiyse...” Emniyette, rahat... “Ahiret neymiş, cehennem neymiş, azap neymiş, ikab neymiş?” diye hiç fütûr getirmediyse, rahat dolaştıysa... Rahat, emniyette hissediyor kendisini; bir korkusu, bir titremesi yok... O zaman ahirette emniyeti yok onun.

Bu dünyada emniyette oldu, pervâsız, fütûrsuz rahat dolaştı; orada ona emniyet yok... Ahirette ona korku var. Tir tir titreyeceği durumlarla karşılaşacak. Çünkü, bu dünyada Allah'ı düşünmedi, korkmadı, Allah'ın rızasına uygun hareket etmedi. Ta kabirden başlayacak onun sıkıntıları; mahşer yerinden cehenneme kadar, böyle çeşit çeşit azaplarla devam edecek.

Allah cümlemizi o azaplardan korusun, kurtarsın... Lütfuyla, keremiyle cennetine dahil ettiği bahtiyarların arasına soksun...

Burada emin gezene, ahirette emniyet yok. Bu dünyada pervâsız olana, ahirette korku var; ahirette pervâsızlık yok.

(In hüve eminenî fi'd-dünyâ) “Eğer bu dünyada benden pervâsız olursa, (*ehaftühû yevme ecmau ibâdî*) kullarımı cem eylediğim günde onu korkuturum.”

(Ve in hâfenî fi'd-dünyâ) “Eğer kulum dünyada benden korkarsa, (*emintühû yevme ecmau ibâdî*) kullarımı cem eylediğim o mahşer yerinde, kıyamet gününde, ahiret aleminde onu emniyette ederim.”

Burada korkarsa, korktu, titredi, endişe eyledi; “—Acaba benim halim ne olacak ahirette?” diye. Burada o korkuyu yaşadıysa, ahirette korku yok.

O halde, buradan anlaşılıyor ki, kula düşen havfu'llaha sahip olmaktır. *Havfu'llah*, yâni Allah'tan korkmak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden korkmak, birkaç şekil ile olur. Bazı kimseler Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin elbette azabından korkar. Yâni cehennemini var, çeşit çeşit, türlü türlü azaplar ile müthiş bir şey... Uzun tasvirleri vardır hadis-i şeriflerde, kitaplar cem eylemiştir. İnşâallah münasip bir zamanda, cennetin ve cehennemini böyle hadis-i şeriflerde anlatılan ahvâlini nakletmek mümkün olur. Birisi bu.

İkincisi de: Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapmayı, bunca nimetine karşılık, bunca ihsânına karşılık, bunca lütfuna karşılık düşünüp de yakıştırmamak, insanın kendisine yakıştırmaması...

“—Yâ Rabbi, sen bana akıl verdin, evlat verdin, mal verdin, mülk verdin, rahat verdin, imkân verdin, iman verdin, İslâm'ı nasib ettin, en hayırlı ümmetten eyledin... Peygamberlerin bile, ‘Keşke daha sonraki zamanda gelseydik, o Nebî'ye ümmet olsaydık!’ dedikleri bir Peygamber'e ümmet eyledin. El-hamdü lillâh, çok şükür! Bunca nimetine karşı, benim de elimden ge ldiği kadar, sana has halis kulluk etmem lâzım gelir.” diye insan bu terbiye, bu edep içinde; “Aman, olmaya ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapayım. Revâ mı? Bunca lütfun karşısında ona isyan etmek doğru olur mu?” gibi bir düşünce ile hareket ediyor.

O da âriflerin korkusu yâni. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına aykırı bir şey yapmayı, edebe aykırı bir şey yapmayı o bakımdan istememek.

Geçen haftalarda söylemiştim, hep hatıra geliyor. Suheyb-i Rûmî Hazretleri'ne Allah rahmetini ihsân eylesin ki:

لَوْ لَمْ يَخَافِ اللّٰهَ لَمْ يَعْصِيهِ

(*Lev lem yehâfi'llâhe lem ya'sihî*) “Eğer Allah'tan korkmasaydı, gene ona isyan etmezdi.” Yani, Allah'tan korkmasaydı bile isyan etmezdi. Çünkü, hakikaten Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nimetlerini düşünürse insan, isyan etmek kula çok ters, çok yanlış bir husus oluyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri o ince duygulara, o ince edeblere cümlemizi nail eylesin...

f. Güzel Ahlâkın Önemi

Peygamber SAS Efendimiz buyurdular ki:⁸

قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى أَنَا اللّٰهُ خَلَقْتُ الْعِبَادَ بِعِلْمِي فَمَنْ
أَرَدْتُ بِهِ خَيْرًا مَنَحْتُهُ خُلُقًا حَسَنًا وَمَنْ أَرَدْتُ بِهِ
سُوءًا مَنَحْتُهُ سَيِّئًا

⁸ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.39, no:5234; *Münâvî*, *Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.32, no:54; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.49, no:14941.

RE. 329/9 (*Kàle'llàhu teâlâ: Ena'llàhu halaktü'l-ibâde bi-ilmî; femer eradtü bihî hayran, menihtühû hulukan hasenen; ve men eradtü bihî sûen, menahtühû hulukan seyyiâ.*)

İbn-i Ömer RA'dan: Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Ena'llâh*) “Ben Allah-u Azîmü'ş-Şân'ım. (*Halaktü'l-ibâde bi-ilmî*) Kullarımı ilmim ile yarattım. (*Femer eradtü bihî hayran, menahtühû hulukan hasenen*) Hayır murad ettiğim kuluma güzel huy ihsân eyledim, huluk-ı hasen ihsân eyledim. (*Ve men eradtü bihî sûen, menahtühû hulukan seyyiâ*) Şerrini, kötülüğünü murad ettiğim kuluma da kötü huy ihsân eyledim.”

Bu iyi huy ve kötü huy meselesi üzerinde bir lahza durmak istiyorum.

Peygamberimiz SAS Hazretleri buymuşlar ki:⁹

---

⁹ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.670, no:4221; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.191, no:20571; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.192, no:1165; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.122, no:276; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.904, no:1609; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.381, no:8939; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.104, no:273; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V I, s.230, no:7978; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c. VII, s.188, no:835; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIX, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V I, s.324, no:31773; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.33, no:5217 ve c.XI, s.559, no:31969; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.243, no:638.

بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

(عن أبي هريرة)

(*Buistü li-ütemmime mekârime'l-ahlâk*) “Ben ahlâkın güzelliklerini, güzel huyları tebliğ etmek için, insanlara öğretmek için, onları tamamlamak için peygamber gönderildim.”

Tabii kendisinden evvel başka peygamberler geldi, bir kısmı insanlara öğretildi. “Onları tamamlamak için gönderildim.” buyurmuş.

Buradan anlaşılıyor ki, İslâm dininin birçok gayesi var. Bu gayelerinden biri de, kulu güzel huylu etmek. Niye bize Allah-u Teâlâ Hazretleri İslâm’ı gönderdi? Elbette ilk önce Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni doğru tanımamıza, bilmemize, sahih imana vesile olsun diye Allah-u Teâlâ Hazretleri bize peygamber gönderdi. Kullar Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni hakkıyla tanısınlar, yanlış tanımasınlar, şirk koşmasınlar, küfürde dalâlette, cehâlette, zulümâtta kalmasınlar diye, hak yolu aydınlatmak için peygamber gönderdi. İlk şey o. Tabii ilk vazifemiz Allah’ı doğru bilmek.

El-hamdü lillâh, müslümanlık sayesinde insan, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne ait sahih, sağlam imana eriyor. Başka dinlerin akideleri bozulmuş. Peygamberler gittikten sonra çeşit çeşit kaviller ortaya çıkmış.

Meselâ, İsâ AS gelmiş geçmiş; İsâ AS da insanları hak yola çağırıldığı halde, sonradan Allah’ın peygamberine Allah’ın oğlu denmeğe başlanmış. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin hanımı

mı var, evlenmeğe ihtiyacı mı var? O nasıl söz öyle? Yarattığı, te bliğ için gönderdiği, rasül olarak gönderdiği bir kimseye, sen nasıl olur da Allah'ın oğlu dersin! Cahilâne bir söz. Sonradan çıkmış ortaya.

Yahudiler, (*Üzeyrünni'bnü'llâh*) “Üzeyir Allah'ın oğludur.” dediler. Daha eski ümmetler çeşit çeşit sapıklıklara düştüler. Daha önceleri kahraman olan, peygamber olan, makbul olan insanları bazıları put edindiler, yoldan saptılar.

El-hamdü lillâh, biz sahih itikadı öğreniyoruz. Allah-u Teâlâ Hazretleri, kendisini şanına lâayık sıfatlar ile tanıtmaması için, Peygamber Efendimiz'i gönderdi. El-hamdü lillâh, o bir.

İkincisi: İnsanların ve cemiyetin nizamı ve düzeni için geldi İslâmiyet. Yâni, bu İslâm'ın birtakım hedefleri dünyaya ait. Sadece ahirete ait değil. Bize ahireti öğretip, ahireti gösterip, Allah'a imanı gösterip ahiret için çalışmaya teşvik etti bir. Bir de bu dünyaya ait de hedefleri, gayeleri var İslâmiyet'in. Bu dünyaya ait hedefleri: İnsanın vücudunu korumak, neslini korumak, cemiyetini korumak, kollamak için. Birçok nizam vardır. Kur'an-ı Kerim'in, hadis-i şeriflerin ahkâmı incelenirse bunları böyle gruplandırmak mümkündür.

Bak bu hadis-i şeriflerle, bu ayet-i kerimelerle Allah-u Teâlâ Hazretleri cemiyeti koruyor, cemiyet hayatını kolluyor, cemiyet hayatında karışıklık, intizamsızlık olmamasını sağlıyor.Şu

hadis-i şerifler, şu ayet-i kerimelerle insanların vücudunu kolluyor, vücuduna zarar vermemesini, vücudunun sıhhatli, afiyetli bir şekilde tutmasını sağlamağa çalışıyor diye...

İşte o cemiyetin nizamını sağlayan hükümlerin başında ahlâka dair hükümler geliyor. Ahlâk dediğimiz şey cemiyete ait bir şeydir. İnsan tek başına olsaydı, ahlâk o kadar önemli bir şey olmayacaktı. Cemiyet hayatı yaşayınca, ahlâk denilen hadise, topluluk hayatının bir gereği olarak lâzım oluyor.

Başkalarıyla iyi geçinmek gerekiyor, başkalarının ezasına sabretmek gerekiyor. Başkalarına yardım etmek gerekiyor, onların ihtiyaçlarını görüp gözetmek, parasıyla yardım etmek, mali bakımdan yardım etmek, gönülle yardım etmek, yanına gidip bedenen yardım etmek gerekiyor. İşte bunlar insan cemiyetine ait işler ve tavsiyeler.

Bunları bozucu şeyleri; insanın topluluk halinde, diğer insanlarla beraber, onları ezmeden, onları zarara uğratmadan huzur içinde yaşamasına mani olan her şeyi de yasaklamış İslâm dini. Dedikoduyu yasaklamış, gıybeti yasaklamış, hasedi yasaklamış, kini yasaklamış, kötülüğe kötülükle muamele etmeyi yasaklamış... Yâni, bütün ahlâkî emirler dönüp dolaşıp insan cemiyetini has halis, mesut, bahtiyâr bir cemiyet yapmağa yönelik. Onun için, bu gayeyi unutmaması lâzım müslümanların!

Müslümanlık sadece kul ile Mevla'sı arasındaki ilişkilerden ibaret değil. Sadece gelip camide namaz kılar, Ramazan'da oruç tutar, hacca gider, hac ibadetini yapar, kaşlarını çatar, kimseyle konuşmaz, kimseyle ilgisi yok... Olmadı!

Müslümanlık, başka insanlarla ilgi ve irtibat dini... Namazları insan camide, topluluk halinde kılsa, eciri çok oluyor. Cumaya gitmezse, üç cumaya gitmediği zaman kalbi mühürleniyor. Hacca gitmezse, farzlardan bir tanesini, İslâm'ın direklerinden bir tanesini yıkmış oluyor. Eğer parası varsa, mali durumu müsaitse, hep bunları yapması kendisine emredilmiş.

Onun için, biraz böyle çevremize bakınacağız, cemiyetin içine sokulacağız, insanların arasına katışacağız. Dağda yaşayıp rahat etmekten, cemiyetin içine girip insanların sıkıntısına, cefâsına sabretmek daha ecirlidir. Gireceğiz cemiyetin içine, hayır işle rine gireceğiz.

Bütün müslümanlar, her müslüman, her hayır cemiyetine sokulmalı! Kızılay'mış, Yeşilay'mış, şu dernekmiş, bu dernekmiş... Çevresinde ne kadar dernek varsa, hayır işlerinde payı bulunmalı. Hayır işlerine elini uzatmalı.

Hayır işlerini başka insanlara kaptırmamalı. Başka insanların istismar etmesine, başka yollarda kullanmasına müsaade etmemeli. Böyle cemiyetle ilgili faaliyetlerini arttırmalı. Ne kadar cemiyete dönük faaliyetleri fazla olursa, o kadar hayırlı olur.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

---

¹⁰ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V I, s.58, no:5787; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.V III, s.404; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254, 2698.

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) “İnsanların en hayırlısı başka insanlara en çok dokunandır.” İşte bu mânâyâ dikkat edeceğiz, cemiyete sokulacağız.

Cemiyete sokulunca da ahlâk dediğimiz şey başlıyor. Birisinden kötü bir söz işitirsek birden feverân etmeyec eğiz. İnsanlar arasında muamele yaparken adaletle hareket edeceğiz. Yardıma muhtaç kimse gördük mü yardım edeceğiz. Cömertlik yapacağız. Davet edeceğiz. Muhabbeti arttırıcı işler yapacağız. Bunların hepsi işte ahlâkî şeyler. Güzel haller, güzel huylar...

Güzel huyların bir kısmı ana huylardır, bir kısmı onlara bağlı tâlî huylardır. Bu güzel huy meselesine dikkat edeceğiz. Güzel huy nedir? Bunun açıklaması için kısa bir ölçü verelim.

Bir insan bir topluluğun içinde otursa, sonra o topluluktan kalksa, gitse; arkasından onun hakkında neler söylemelerini istiyorsa, öyle hareket etmeli. Neleri söylemelerini istemiyorsa, öyle hareket etmemeli... Yâni iyi huyun, kestirme çarelerinden birisi: Bir topluluktasın sen şimdi, kalktın, gittin. Oh, bitti, kurtuldun.

“—Ne suratsız adam, ne inatçı adam, ne laf anlamaz; söylüyorsun, söylüyorsun, olduğu yerde inat ediyor.” filan diyorlar meselâ.

Böyle bu çeşit sözleri duymak ister misin? İstemezsin. O halde, böyle denilebilecek cinsten huyları yapma.

“—Aferin yâ, ne güzel, bak! Oh, gönlüm rahatladı. Şu adamı görünce içim rahatladı maşallah, bilmem ne filan...

Arkadan böyle şeyler söylenmesini istemez misin? İsterim. Ohalde, öyle söyletecek tarzda hareket et. Ana ölçülerden birisi bu.

Ana ölçülerden bir diğeri de, karşıdakini kendi yerine koymandır. Yâni, sen olsaydın o adamın yerinde; senin ona yaptığın şu muameleyi, sana yapmalarını ister miydin, istemez miydin? Terazilerden bir tanesi de budur. Yâni, müslümanın ahlâk için nasıl hareket etmesine dair ölçülerinden birisi de budur. Onun yerine kendini koy, muameleyi ona göre yap! Yâni, sana yapılmasını istediğin muameleyi, başkasına karşı yap!

Ondan sonra, umûmî huylardan bir tanesi de, insanları hayra götürecek, insanların faydasına olacak şeyleri yapmak; zararına olacak şeyleri yapmamaktır. Çünkü, “İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olandır; en şerlisi de insanlara zararlı olandır.” diye hadis-i şeriflerde bildirilmiş.

Fayda esasına göre hareket edeceğiz. Yâni, “Ben bunuyaparsam, ne kadar insana faydam olur? Şunu yaparsam, zararım dokunur mu?” diye zarar vermemeğe, faydalı olmağa çalışacak.

Ondan sonra, elinden geldiği kadar insanları sevecek.

“—Ben nasıl seveyim; bazıları iyi, bazıları kötü?”

Bir kere Őu bakımdan seversin ki, hepsi Hazret-i Adem AS'ın evlatlarıdır; bir... İkinçisi; bütün insanlar, hepsi Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Yâni, Őu sırada yeryüzünde yaşayan insanların hepsi Peygamber Efendimiz'in ümmetidir. Bir kısmı Peygamber Efendimiz'e iman etmiştir, fiilen *ümmet-i icâbet*'tir; bir kısmı da *ümmet-i da'vet*'tir, anlatırsan belki müslüman olacak... Müslüman olma ihtimali olan kimselerdir. Onlara da *ümmet-i da'vet* denir.

Onun için, kâfire, “Belki bunda bir iman edecek taraf vardır!” diye bakarsın, öyle yaklaşırsın. Mü'mine de, “Bunda iman var!” dersin, “Kalbinde Allah korkusu var!” dersin, kalbini kırmamağa, yıkmamağa çalışırsın.

Çünkü, “Gönül yıkmak, Kâbe'yi yıkmaktan da fenadır.” demiş büyüklerimiz. Hadis-i Őeriflere dayanıyor bu söz. Molla Câmî bunu Şöyle ifade ediyor:

دل به دست آور که حج اکبر است

از هزاران کعبه، یک دل بهتر است

کعبه بُنیاد خلیل آزر است

Dil bedest aver ki hacc-ı ekberest

Ez hezârân Kâ'be, yek dil bihterest

Kâ'be bünyâd-ı Halîl-i Âzerest

Dil nazargâh-ı Celîl-i Ekberest.

[Bir gönül ele getir, bir gönül kazan; çünkü o en büyük hacdır.

Binlerce Kâbe'den, bir gönül kazanmak daha iyidir.

Çünkü Kâbe, Âzer'in oğlu Halil'in yapısıdır; Gönül ise, en büyük olan Allah'ın nazar ettiği yerdir.]

Yâni, “Kâbe’yi İbrâhim AS yapmış, gönlü Allah-u Teâlâ Hazretleri yaratmış. Her insana gönlü o vermiş, ona nazar ediyor. Onun için, gönül yıkmamağa, kalp kırmamağa dikkat edecek.”

İnsanın eti yenmiyor, derisi giyilmiyor... İşte bir tatlı sözü var, dili var, samimiyeti var... Tenkit de edebilir insan da, samimiyetle söylerse dokunmaz.

“—Bak kardeşim ben seni çok seviyorum, hakikaten seviyorum. Senin bunu neden yaptığını da anlıyorum. Şu şu sebeplerden bunu yapıyorsun ama, bunun akıbeti şöyle... Binâen aleyh, bunu böyle yapmasan!” filân diye usulüyle yaklaşırsan, yumuşaklıkla söylersen, çok etkili olur.

Bunun çok misallerini gördüm. Bazılarını da burada anlattım da, son bir tanesini anlatayım:

Kız, Ankara’da Hukuk Fakültesinde okuyor. Müslümanlığı duymuş, öğrenmiş, başını örtmüş. Annesi babası da başörtüsüne muhalif, “Örtmeyeceksin!” diyorlar.

Kız, hukuk tahsili yapacak kadar yükselmiş, tahsili yüksek. “Allah-u Teâlâ Hazretleri baş örtmeyi emir buyurmuş.” diye, başına örtüyü geçirmiş. Annesi babası da:

“—Senin gibi gerici insan istemeyiz, aç şu başını!” diyorlar. “Ne yapacaksın bu başörtüyü?” diyorlar.

O da olurdu, olmazdı, bilmem ne filan... Uzun münakaşalar...

Dövmeye bile başlamışlar evde, “Nedir bu halin?” filân diye.

Sordum:

“—Cahil adamlar mı?”

Babası avukatmış... Allah’ın hikmeti işte, çeşit çeşit acaip işler oluyor dünyada. Eh şimdi dininden döndürmek için dövüyorlar.

“—Ne yapalım hocam?” dediler.

Kızın da nişanlısı vardı neyse... Düğünleri oldu, evleniverdiler onlar.

Ondan sonra, dedim ki:

“—Sakın alâkayı kesmeyin! Gidin, ‘Bizim maksadımız size karşı gelmek değil, sizi seviyoruz; siz bizim anamızsınız, babamızsınız, yakınımızsınız, kardeşimizsiniz... Ama siz bizim imanımıza ait şeyler söylediniz. İmanımızdan dolayı bizi tazyik altına almağa çalıştınız. Bu olacak şey değil. Bırakın, bizim imanımıza dokunmayın da biz gene sizi seviyoruz, size hizmet edelim, hürmet edelim, müsaade buyurun!’ gibi şeyler söyleyin!” dedim. “Hediye gönderin!” dedim, “Böyle şeyler yapın!” dedim.

Hakikaten yapmışlar. El-hamdü lillâh aradan biraz zaman geçti, tanıdıkları bir doktor var, sordum:

“–Nasıl durum?” Dedi ki:

“–Hocam el-hamdü lillâh iyileşti durum, şimdi yumuşadılar.” dedi.

Demek ki, meseleye böyle yaklaşacağız. Yâni, herkeste, “Bir zaman gelir düzeler.” diye bir ihtimal göreceğiz, bir hayır çekirdeği göreceğiz. O hayır çekirdeğinin filizlenmesine çalışacağız. Onu sulamağa çalışacağız.

Yine, bir başka misal söylemiştim:

“–Hocam” dedi birisi bana... “Benim babam bana küs, beni evine almıyor, evinden kovdu.” dedi.

“–Aman, paraya ihtiyacın varsa filan yardım edelim!” dedim.

“–Yok, paraya ihtiyacım yok. Maddi bakımdan durumum iyi ama, babam kovdu evden, evine almıyor. Gidersem dövüyor.” dedi.

Olmuş hadise, yâni olmuş şeyi söylüyorum. Sonunda ben dedim ki:

“–Sen ona mektup yaz. Evine almıyor madem... Sen şimdi karşısına geçtiğin zaman, söz söyleyince, o birden kızar, bağırır, çağırır... Sözünü de tamamlattırmaz sana. En iyisi mektuptur. İlk önce kızsâ bile, sonra kıyıda köşede okur o mektubu.”

“–Pekiyi...” dedi.

“–Babacığım. Sen benim babamsın. Ben de müslümanım. Müslüman, babasına hizmet eder, hürmet eder. Senin itikadın ne olursa olsun, sana hürmet etmek benim vazifem. Müsaade buyur, beni affet. Ben bu imanımdan vazgeçemem.

İmanımın icabını yapacağım. Sen beni hoş gör, ben de seni hoş göreyim. Sen nasıl istersen öyle yaşa ama, müsaade et de ben sana hürmet edeyim, evlatlık vazifemi yapabileyim, beni kovma geldiğim zaman...”

Böyle şeyler söyle dedim.

Böyle yazmış o da... Bir zaman geçti;

“—Hocam, memlekete gidiyorum.” dedi.

“—Ne oldu?” dedim,

“—Mektuplar tesirini gösterdi.” dedi.

Gitti. Ondan sonra, bir gün baktım, fakültede kapımı çaldı, başörtülü bir kızla beraber geldi içeri. Gülüyor...

“—Ne o?” dedim,

“—Hocam, bu benim kardeşim.” dedi.

Kız kardeşiymiş.

“—Bu, benim yazdığım mektubun tesiri.” dedi.

Yâni, kız kardeşi açılmış; mektuptan sonra babasına da bir yumuşaklık gelmiş, kız kardeşine de bir düzelme gelmiş. O da başını örtmüş, karşıma geldi. Çok sevindim tabii.

Bir zaman geçti, gülererek gene geldi,

“—Hocam, babamla hacca gidiyoruz.” dedi.

E hani bağırıyordu ilk önce, kovuyordu:

“—Sen niye sakal bıraktın? Ne biçim evlatsın? Gerici evlat istemem!” filan diyordu...

“—Baban yeni müslüman oldu, aman uçakla gidin! Otobüsle yolculuğun çeşitli meşakkatleri vardır, tahammül edemez de feverân ediverir. Sen ona iyi bak!” dedim.

Sonra:

“—Paramız yetmeyecek hocam!” dedi.

Bu geçtiğimiz devre otobüsle hacca gittiler, geldiler. Geçenlerde gördüm, bir başka kardeşini getirmiş:

“—Hocam o da düzeldi. Şimdi buradan Eskişehir’e gidiyoruz, orada ablam var, o da düzeldi.” dedi.

İnsanların o anda olduğu hale bakma! O anda kızar, bağırır ama; sen edebli, ahlâklı hareket edince, tesir ediyor. Çünkü, o nun da bir kalbi var, o da bir insan...

Yâni, hiç bir kimse dünya üzerinde müslüman kadarkuvvetliolamaz. El-hamdülillâharkamızda Mevlâmız var, imanımız var, Peygamberimiz var... Yâni, bizimle kim karşımıza çıkıp da aşık atabilir? Kim bizim karşımızda durabilir?

Küfrün temeli mi var? Yıkılır gider. Yâni, hiç söyleyecek sözleri yok onların. Biz böyle güzel ahlâk ile davranırsak, onlara o gözle bakarsak, bu güzel ahlâk ile dünyaları fethederiz.

Afrika’da müslüman olmuş insanlar var. Soruyoruz:

“—Nereden müslüman oldun?”

“—Efendim, Pakistanlı tüccarlar müslüman etti.” diyor.

Bak, tüccar oraya geliyor. Müslüman olduğu için güzel muameleler yapıyor, tatlı dille konuşuyor, görüşüyor, sevdirtiyor kendisini; oradaki insanı müslüman ediyor. Parayla değil, dövmekle değil, kılıçla değil... Hep öyle. Endonezya'ya öyle yayılmış, Malezya'ya öyle yayılmış, Afrika sahillerine, aşağıya kadar müslümanlık öyle yayılmış.

Onun için, çok menkıbeler var bu hususta söylenecek de, Allah cümlemize şuur ihsân eylesin... Allah-u Teâlâ Hazretleri, sertlikle vermediği çok şeyi, yumuşaklıkla verir insana... Onun için, Allah cümlemizi güzel huylu eylesin...

Bu güzel huyun üzerinde çok duralım! Hepimizin üzerinde kötü huylarımız vardır. Onu bazen kendimiz anlatırız, bazen de karşımızdaki söyler bize. En iyisini düşman söyler. Ciğerini sökecek gibi insanın, böyle acı bir şekilde söyler, hem de sen şöylesin diye.

Onun için, arada düşmanın sözüne de dikkat etmek lâzım:

“—Bakalım, düşman beni ne bakımdan tenkit ediyor?” diye.

Eğer haksız yere tenkit ediyorsa, Allah'a şükredersiniz, hamd edersiniz;

“—Yâ Rabbi, bu beni bu bakımdan tenkit ediyor ama, sen biliyorsun ki bu hal bende yok!” diye sevinirsiniz.

Ama haklı tenkit ediyorsa... O zaten arar, bulur. Müfettiş gibi arar durur kusurunu. Oradan onu düzeltmeğe çalışırsınız.

Onun için, bu iyi huy meselesine biraz eğilelim! Kötü huyları bırakmağa, iyi huyları elde etmeğe çalışalım!.

Bir de, üzüldüğüm bir şeyi söyleyeyim: Geçen hafta duydum, çok üzüldüm ama... Hem de bizim topluluğumuzla da alâkalı o lan bir kimse, Allah affetsin... Hafızmış...

Bulunduğu yerde dört kişi çalışıyorlar. Üç kişinin aleyhine başkasına gidiyor, müzevirliyor, gammazlıyor, onlarla çe kişme ye girmiş. Ötekiler de müslüman, bu da müslüman... Onlar da din dersi öğretmeni, bunlar da din dersi öğretmeni... Onları gidip öbür tarafa kötülüyor. Orada yapılacak bazı hayırlı işler var, hayırlı işleri engelliyor müzevirleyerek. Hayırlı işleri yaptırtmıyor. Onları oradan uzaklaştırıp, onların makamına geçmeğe çalışıyor.

Emin olun, bunun hafızlığı fayda etmez kendisine! Kıldığı namazların da faydası olmaz. Neden? Çünkü kazandığı zarar, yaptığı hayırdan çok daha fazla... Terazide girecek bu. Terazide girecek ya... Şu kadar hayrı engelledin, bu kadar insana iftira ettin, şu kadar hırs yaptın, bu kadar haset ettin diye , terazide tartacaklar o huyların hepsini... Kıldığı namaz, iki paralık namaz.

Namazlarımızda ne var yâni? Dört dakikadan günde... Topla, şu kadar namaz. Ne yapıyorsun yâni? Onu da içimizden, aklımızdan vesvese, çeşitli düşüncelerle kılıyoruz. Onun da öğrenülecek bir tarafı yoktur yâni.

Bizim ibadetlerimizin ne ağırlığı olacak? Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne çok şuurla, gönül yanıklığıyla, gözyaşıyla, çok duyarak, çok hâlisâne, çok şuurlu, güzel ibadetler mi yapabiliyoruz? Onun için tartıya girecek, mahvolacak zavallı.

Ben inşâallah fırsat bulursam bir mektup yazayım diyorum ama, nasıl olacak bilmiyorum. Yâni çok zarar ediyor. Onun için, insanı namaz da kurtarmaz, hafızlık da kurtarmaz, hocalık da kurtarmaz. Güzel huylu olması lâzım! Çünkü, hak sahibi yakışır yakasına. Ahirette hak sahibinin merhame-ti yoktur. İnsan o zaman o hale gelecek ki,

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ
وَبَنِيهِ لِكُلِّ امْرِيٍّ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ

(عبس: ٣٤ - ٣٧)

(*Yevme yefirru'l-mer'u min ahîh. Ve ümmihî ve ebîh. Ve sâhibetihî ve benîh.*) (Abese, 80/34-37)

Bu ayet-i kerimeleri okurken tüylerim diken diken oluyor: (*Yevme yefirru'l-mer'u min ehîh*) “O gün ki, kişi kardeşinden

kaçacak; (*ve ümmihî ve ebîh*) sevgili anası ve babasından kaçacak.” Neden? Onlara iyi evlatlık edemedi, kusuru var, hak isteyecekler diye. Firar edecek onların önünden.

(*Ve sâhibetihî ve benîhi*) “Karısından, çoluk çocuğundan kaçacak. (*Liküllî'mriin minhüm yevmeizin şe'nün yuğnîh*) O gün herkesin başına bir dert sarılmış olacak, kendisine yetecek bir sıkıntısı, derdi olacak o gün.” (Abese, 80/34-37)

Onun için, herkes böyle arayacak. Kimde benim ne hakkım vardı diye yakasına yapışacak, götürecek divan-ı ilâhîye:

“—Yâ Rabbi! Bu kulda benim hakkım var. Bu bana haset etti. Bu bana iftira etti. Bu bana şu haksızlığı yaptı.” diye söyleyecek bunu.

Onun için, o günü düşünerek ahlâkımızı düzeltelim!

g. Zikir ve Dua

Bu hadis-i şerif de zikirle ilgili. Zikirle ilgili meseleleri biraz hafif geçtik demin. Gene karşımıza çıkartıyor Mevlâ:¹¹

قَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي
أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي

(حل. والديلمى عن حذيفة)

RE. 329/10 (*Kàle'llàhu teâlâ: Men şegalehû zikrî an mes'eletî, a'taytühû kable en yes'elenî*)

Diyor ki Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Beni zikretmek, benden bir şey istemekten bir kimseyi alıkoyarsa; ben ona istemeden veririm.”

---

¹¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V II, s.313; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4446; Huzeyfe ibn-i Yemân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.654, no:1873; Münâvî, *Ehâdisü'l-Kudsiyye*, c.I, s.66, no:149; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XV, s.73, no:15008.

Ne demek? Yâni bir kul oturmuş bir köşeye, Allah Allah diyor, *Lâ ilâhe illa'llâh*, *Lâ ilâhe illa'llâh* veya *Sübhâna'llah* veya *El-hamdü li'llâh*... Zikrediyor Allah'ı. Zikir çeşitleri ile malumunuz. Bunu zikrederken isteyemedi.

“—Yâ Rabbi, evde unum kalmadı, un ver... Mahkemem var, mahkemeden beraat edeyim inşâallah... Çocuğumun hastalığı geçsin inşâallah... İmtihanda muvaffak olayım...”

Hani insanın çeşitli istekleri oluyor ya dünyalık, ahiretlik... Bunları istemeğe vakit bulamadı. (*A'taytühû kable en yes'elenî*) “İstemedem veririm o zaman.” buyruluyor.

Bu ne demek?

“—Ben kulumun zikretmesinden memnunum. Endişe etmesin. Ben onun halini bilmiyor muyum? Onun neyi isteyeceğini bilmiyor muyum? Sıkıntısının ne olduğunu bilmiyor muyum? Korkmasın, zikre devam etsin!” diyor.

“—Ah çok zikrettim de, elimi açıp isteyeceklerimi sıralayamadım.”

E sıralayamayınca, Allah bilmedi mi onları? Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin haberi yok mu senin halinden? En iyisini o bilir.

Abdülaziz Efendi Rh.A anlatmış: Birisi elini açarmış... O da kulak verirmiş nasıl dua ediyor diye:

“—Yâ Rabbi, sen bilirsin... Yâ Rabbi sen bilirsin...” dermiş boyna.

“—Ne biçim dua ediyor?” filan demiş bir müddet.

Sonradan sonraya zevkini idrak etmiş. Meğerse ne güzel dua ediyormuş. Sen bilirsin diyor ya, ona iltica ediyor, tevekkül ediyor:

“—Sana havale ediyorum yâ Rabbi!” diyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri kula sorsa:

“—Kulum ne istersen vereceğim, haydi iste bakalım,?”

En akıllıca iş:

“—Sen bilirsin.” demek.

Bir de isterse:

“—Yâ Rabbi, râzı olmanı isterim.” desin.

Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri râzı oldu mu; her hayır râzı olmaktan sonra oluyor. En güzeli, “Sen bilirsin!” demek. Onun için işte, Allah’a tevekkül etmek var.

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(المائدة: ٢٣)

(*Ve ale'llâhi fetevekkelû in küntüm mü'minîn*) [Eğer müminler iseniz, ancak Allah'a tevekkül edin!] (Mâide, 5/23) buyruluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne tevekkül etmek; yâni, “Sen be nim vekilim ol, benim namıma ne dilersem öyle yap! Ben sana dayandım, güvendim; senin benim namıma vereceğine, alacağına, takdirine razıyım.” demek. Tevekkül güzel bir şey!

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri bize şu zikrin tadını tattırsın... Bu zikrin arkasında çok hayırlar vardır. İnsan zikrede zikrede, çok çok hayırlara erer. İnşâallah onları ileride biraz daha geniş anlatırız.

h. Üç Mescidi Ziyaretin Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ زَارَنِي فِي بَيْتِي أَوْ مَسْجِدِ
رَسُولِي أَوْ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَمَاتَ مَاتَ شَهِيدًا

(الديلمى عن أنس)

RE. 329/11 (*Kàle'llahu azze ve celle: Men zârenî fî beytî, ev fî mescidi rasûlî, ev fî beyti'l-makdis;, femâte, mâte şehîden*)

“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki:

‘—Kim beni evimde, yâni Beytullah dediğimiz Mekke-i Mükerreme’de ziyaret ederse; (*ev fî mescidi rasûlî*) yahut Rasûlümün mescidinde, yâni Medine’de ziyaret ederse; (*ev fî beyti'l-makdisi*) yahut Kudüs’teki Mescid-i Aksâ’da ziyaret ederse; (*femâte, mâte şehîden*) ölürse, şehid olarak ölür.”

Yâni, “Hacca giden, Peygamber Efendimiz’in mescidini ziyarete giden, Kudüs’ü ziyarete giden, ölürse şehid olur.” demek bu.

---

¹² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.169, no:4447; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.492, no:35004; Münâvî, *el-Ehâdisü'l-Kudsiyye*, c.I, s.66, no:145; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XV, s.73, no:15006.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹³

صَلَّةٌ فِي مَسْجِدِي أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَّةٍ فِيْمَا سِوَاهُ
إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَصَلَّةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَّةٍ فِيْمَا سِوَاهُ

(حم.ه. و الطحاوی، و الشاشی، و ابن زنجویه، ض. عن جابر)

RE. 310/1 (*Salâtün fî mescidî*) “Benim şu mes-
cidimde kılınan namaz, (*efdalü min elfi salâtin
fîmâ sivâhu*) başka yerde kılınan namazdan bin
misli daha üstündür, bin namaza bedeldir; (*il-
le’l- mescide’l-harâm*) yalnız, Mekke-i Mükere-
reme’deki Mescid-i Haram müstesna...”

(*Ve salâtün fi’l-mescidi’l-harâm*) “Mescid-i
Haram’da kılınan bir namaz, (*efdalü min mieti
elfi salâtin fîmâ sivâhu*) herhangi bir yerde
kılınan namazdan, yüz bin kat daha fazla
sevaplıdır.” Onun sevabı yüz bin misli oluyor.

Onun için, bu hadis-i şeriften çıkan ders nedir?
Haccın, umrenin, Peygamber Efendimiz’in
kabrini ziyaretin, Kudüs’ü ziyaretin kıymetli bir
ibadet olduğu çıkıyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri
cümlemize, tekrar tekrar o mübarek yerleri
ziyaret etmeyi nasib eylesin...

---

¹³ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.451, no:1406; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.343, no:14735; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.425, no:34821; *Câmiu’lEhâdîs*, c.XIV, s.2, no:13640.

i. Namazı Vaktinde Kılmanın Önemi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁴

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّ لِعَبْدِي عَلَيَّ عَهْدًا إِنْ أَقَامَ الصَّلَاةَ
لِوَقْتِهَا أَنْ لَا أُعَذِّبَهُ وَأَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(ك. في تاريخه عن عائشة)

RE. 329/12 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Ìnne li-abdî aleyye ahden, in ekàme's-salâte li-vaktihâ; en lâ uazzibehû, ve in üdhilehu'l-cennete bi-gayri hisâb.*)

Hazret-i Aîşe Validemiz'den rivayet edilmiş ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu naklediyor Peygamber Efendimiz:

(*Ìnne li-abdî aleyye ahdün*) “Kulumun bana karşı bir anlaşması vardır. Yâni, ben kulumla bir anlaşma yapmışım, ahd ü misak, ahd ü peymân eylemişiz kulumla. (*Ìn ekàme's-salâte li-vaktihâ*) Eğer vaktinde namazı kılsa, (*en lâ uazzibehû*) onu azaplandırmamak üzere, (*ve en üdhilehu'l-cennete bi-gayri hisâb*) ve hesapsız cennete sokmak üzere ahdimiz vardır.”

Bu da, namazı vaktinde kılmanın önemine dairdir. Bu namazın da beş vakit olmasının hikmetleri var. Namazı uzunca anlatmamız lâzım. Çünkü mühim ibadet... Kim onu yaparsa, Allah'ın dostu oluyor. Kim onu kaybederse, Allah'ın düşmanı oluyor. Hakikaten geçti demin hadis-i şerifte.

¹⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.V II, s.491, no:19036; *Münâvî*, *el-Ehâdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.25, no:41; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.47, no:14937.

Bu namaz aslında büyük bir zikirdir. Namaz için;

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

(طه: ١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) [Beni zikretmek için namaz kıl!] (Tâhâ, 20/14) buyrulmuştur.

Namaz büyükçe bir zikirdir. Derli toplu, kalabalık bir zikirdir, kıymetli bir zikirdir. Bu zikirten yüksek kullar çok büyük zevk alırlar. Yâni, namaza çok itibar ederler, severek kılarlar. Elli rekât kılar, yüz rekât kılar, dört yüz rekât kılar... Bilmem şu kadar rekât kılmadan ticarethanesini, dükkânını açmazmış filanca veli... Okuruz menkıbelerini. Neden? Tadına varmış da, bırakamıyor. Dur desen, durmuyor.

İşte bu namazı beş vakit kılması; beş defa kulu dünya işlerinden çekip de, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkartıyor namaz ibadeti... O zaman, günde beş defa yolu doğrultuyor insan. Beş vakit camiye geldikçe, namaza durdukça, huzura çıktıkça, günde beş defa hiza alıyor. Direksiyonu sırat-ı müstakîme çeviriyor. Yâni arada falso yapsa bile, günde beş defa düzeltiyor.

O namazı kılmayınca, sapıtı mı, sapıtıp gidiyor. Yanlış yola şey yaptı mı yürüyüp gidiyor. Onun için bu namazın günde beş vakit olması çok büyük nimettir. Hem de ne kadar kritik zamanlarda. Sabah kalkıyorsun, namaz, ne güzel! Öğle üzeri namaz. Ne kadar güzel! Tam ticarete daldın, ikinci vaktinde bir namaz. Ne kadar hoş! Akşam güneş batarken namaz, yatarken yatsı namazı...

Fevkalâde kıymetli, önemli vakitlerdir. Hepsinin ayrı ayrı vakit olarak ibretleri, hikmetleri var. Zaman darlığından onları anlatamıyoruz.

j. Allah İçin Tevazu Göstermek

Bir hadis-i şerif daha okuyup dersimizi burada keseceğiz:¹⁵

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ لَنَا لِحَقِّي، وَتَوَاضَعَ لِي وَلَمْ
يَتَكَبَّرْ فِي أَرْضِي رَفَعْتُهُ حَتَّى أَجْعَلَهُ فِي عِلِّيِّينَ

(أبو نعيم عن أبي هريرة)

RE. 329/13 (*Kàle'llàhu azze ve celle: Men lâne li-hakkî ve tevâdaa lî ve lem yetekebber fî ardî rafa'tühû hattâ ec'alühû fî illiyyîn*)

Bu da ahlâkın önemlilerinden birisi olan, tevâzua dair bir hadis-i şeriftir. Demin ahlâk hakkında hadis-i şerif geldi. Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*Men lâne li-hakkî*) “Bir müslüman kulum, benim celâlim hakkı için yumuşak davranırsa...” Kızgın değil, asabî değil, yumuşak davranıyor.

(*Ve tevâdaa lî*) “Benim için mütevâzı durursa...” İnsanlara sertlik yapmıyor, haşinlik yapmıyor, yumuşak davranıyor, bir de mütevâzı davranıyor.

¹⁵ İbn-i Ebî Hâtim, *İlel*, c.II, s.142, no:1921; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.220, no:5741; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV , s.74, no:15011.

(*Ve lem yetekebber fî ardî*) “Benim yeryüzümde, yarattığım şu arzda tekebbür etmiyor, kibirli kibirli dolaşmıyor, büyüklenmiyor, büyüklük taslamıyor.”

(*Rafa'tühû*) Ben o kulumu yükseltirim. (*Hattâ ec'alühû fî illiyîn*) Tâ A'lâ-yı İlliyyîne kadar yükseltirim.” *İlliyyîn*, Arş-ı A'lâ'nın altındaki makamdır. Yâni, o kadar yüksek mertebeye çıkartırım.

Ne yaparsa? Yumuşak davranırsa, Allah rızası için tevâzu gösterirse, kibir etmezse... *Tevâzû* demek, alçalmak demek. Yâni, kulum alçalırsa, tevâzû gösterirse ben onu yükseltirim. Ahlâkın güzellerinden biridir.

Kavgaların çoğu kibirden çıkar.

“—Sen bana ne hakla bunu söylersin? Sen kim oluyorsun? Sen benim kim olduğumu biliyor musun?”

Bütün kavgalar, “Sen benim hakkımı iyi takdir edemedin!” meselesinden çıkar. “Tamam, ben senin düşündüğünden de aşağıyım!” filan dersin, hiç kavga olmaz. Yâni herkes öyle deyiverdiği zaman biter iş. Adam ne yapacak, çare bulamaz yâni.

Allah-u Teâlâ Hazretleri o yumuşaklığın, yumuşak başlılığın, mütevâzılığın kıymetini anlayıp, o güzel huyları tesâhüb etmeyi, onlara sahip olmayı, edinmeyi bizlere nasib eylesin...

İçimizi dışımızı sevdiği huylarla bezesin,
süslesin... Sevdiği amellerle, sevdiği yollarda
yürütsün... Sevdiği kul olarak emanetimizi
alsın... Huzuruna sevdiği, râzı olduğu, gel
kulum dediği;

إِرْجِعِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي
عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

(الفجر: ٢٨ - ٣٠)

(İrciî ilâ rabbiki râdiyeten merdiyyeh. Fe'dhulî
fî ibâdî. Ve'dhulî cennetî.) [Sen ondan razı, o da
senden razı olarak Rabbine dön!] “Gel has kulla-
rımın arasına katıl, cennetime gir!” (Fecr, 89/28-
30) diye hitap ettiği bahtiyârlardan eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

21. 03. 1982 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü